

Dóbék Ágnes¹

Szily János püspök irodalompartoló tevékenysége

Szily János megyéspüspököt 1777-ben szentelték fel, amikor Mária Terézia Szombathelyt püspöki székhellyé tette. Beiktatásánál jeles költők, Faludi Ferenc, Rájnisi József, Melczer Károly, Balogh Elek dicsőítették verseikkel az új főpásztort,² aki papjaihoz latin, a néphez magyar nyelven intézett nagyhatású beszédet. Az utóbbi nyomtatásban is szétszította hívei között.³

Az erdélyi nemesi családból származó Szily Rómában szerzett teológiai és filozófiai doktori címet. Az Itáliában töltött évek nagy hatással voltak művészet- és kultúrapártolására. Saját vagyonából is sokat áldozott Vas megye egyházi és kulturális életére.

Az egyházmegye irányításában számos érdem kötődik nevéhez. Beiktatásának évében kiadja főpásztori oktatását, az *Instructio Venerabilis Cleri Dioecesis Sabariensis*, amely másfél évszázadon át volt a szombathelyi egyházmegye törvénykönyve. Körleveleiben rendszeresen tájékoztatta a lelkipásztorokat és híveket az őket érintő hit-, erkölcsi- és egyházfegyelmi kérdésekről. Előírta az egységes katekizmus használatát. Az egyházmegye megszervezése mellett két jámbor társulatot honosított meg, szemináriumot építtetett kispapjainak, új püspöki palotát és székesegyházat építtetett, számos plébániát és káplánságot állított fel. A szemináriumban – melynek felépítését legfőbb feladatának tekintette –, felügyelete alatt kiváló professzorok tanították a növendék papokat és teológusokat, a tehetségeseket

---

¹ A tanulmány az „Irodalmi nyilvánosság a polgárosodó Nyugat-Magyarországon, 1770–1820” című MTA Lendület pályázat keretében készült.

² FALUDI Ferenc, *Méltóságos Szily János Úrnak Szombathelyi Első érdemes Püspöknek, mikor azon Püspökségbe bé állot, 1777 Esztendőben = Faludi Ferentz költeményes maradványai*, I–II, egybe szedte, 's elő beszédekkel, jegyzésekkel [...] meg-bővítve közre botsátotta [...] Révai Miklós, Győr, 1786–1787, 84; RÁJNISI József, *Pásztori dal Archilochus' rendi szerint, melyet Felső-Szopori Szily János úrnak, [...] midőn püspöki méltóságába emeltetett, mély alázatossággal bé-ajánlott*, Győr, [Streibig], 1775; MELCZER Carolus, *Ode secunda. Celsis honoribus Illustr. ac Rev. Dni Joannis Szily de Felső Szopor, Episcopi dioecese Sabariensis adornata*, Jaurini, Greg. Joan. Streibig, 1777.

³ *Méltóságos Felső Szopori Szily Jánosnak szombathelyi püspöknek tanítása, melyet népéhez tartot midőn ujjan fel-állított szombathelyi megyéjébe először bé-lépet 1777*, Győrben, Streibig Gergely János, 1777.

pedig Rómába küldte tanulmányaik folytatására. Sikerült kiépítenie Szombathely iskolarendszerét az elemi iskolától egészen a főiskoláig. Értékes könyvtárát a székesegyháznak adományozta és a szemináriumban helyezte el.⁴

Szily Jánost már kora ifjúságától fogva erős szálak fűzték a könyvkultúrához. A Szombathelyi Egyházmegyei Levéltárban található azon könyveinek jegyzéke, amelyeket 1755-ben magával vitt Győrből Rómába. A mintegy 60 könyvet tartalmazó listában⁵ találunk szótárakat, Cicero és Vergilius műveit, Nicolaus Avancinus jezsuita szerzetes meditációit tartalmazó kötetet, Boethius *De consolacione philosophiae* című művét, Paolo Segneri *Institutio parochi* címmel megjelent munkáját, Diego Saavedra Fajardo *Idea principis christiano-politici* című emblémáskönyvét, vagy Hermann Busebaum *Theologia moralisát*, a *Vita et cultus Sancti Francisci Xaverii* című kötetet. A történeti témájú könyvek között magyar szerzők munkái is ott vannak: Kéri Borgia Ferenc *Continuatio historiae Byzantinae* című munkája, Schmitth Miklós *Palatini regni Hungariae*, Kazy Ferenc *Historia regni Hungariae* és Szentiványi Márton *Dissertatio paralipomenica rerum memorabilium Hungariae* című művei.

A tanulmányban Szily János irodalompartoló tevékenységét mutatom be hozzá intézett, nagyjából kiadatlan levelek alapján. A forrásként szolgáló iratok eredetileg a Szombathelyi Püspöki Levéltár kurrens iratai között voltak elhelyezve, jelenleg a Szombathelyi Egyházmegyei Könyvtár kéziratárában vannak. Szily püspök kultúrapártolásának azon pontjait elemzem, amelyeket a szakirodalom feltáratlan források híján kevésbé hangsúlyozott.

A 18. század végi Magyarországon még ritkán jelent meg a nemesi mecénárúrtól független írói szerepkör, így még megtaláljuk az anyagi támogatás megszerzése érdekében tett ajánlólevelet a kötetekben. Ezeknek célja a mecénás ajánlásának megszerzése, vagy éppen a fennálló támogatás miatti köszönetnyilvánítás. A szerzők folyamatos vagy alkalmi patrónusi viszonyban álltak a támogató főúrral.⁶

Szily püspök 1787-ben Szombathelyre hívta Siess József János soproni nyomdászt. A nyomda kezdetben püspöki körlevelet, megyei közgyűlési meghívókat, a hatóságok különféle intézkedéseit, valamint alkalmi műveket adott ki, később

---

⁴ GÉFIN Gyula, *Felsőszopori Szily János = A Szombathelyi Egyházmegye története, I*, Szombathely, Géfin Gyula kiadása, 1929, 27–158.

⁵ Szombathelyi Egyházmegyei Levéltár, III. 1. a/1. *Catalogus librorum Ioannis Szily Alumni Seminarii Jaurinensis Romae ad Collegium Germanico-Hungaricum S. Apollinaris abire parantis conscriptus Die 30 septembris 1755.*

⁶ PESTI Brigitta, *Dedikáció és mecénárius Magyarországon a 17. század első felében*, Budapest–Eger, Kossuth Kiadó–Eszterházy Károly Főiskola, 2013, 50–51.

egyre több irodalmi művet jelentetett meg.⁷ Az itt kiadott könyvek ajánlóleveleinek címzettjei között ritkán találkozunk a püspök nevével, az ajánlásokkal rendelkező nyomtatványok aránya eleve alacsonyabb. Schönvisner István városmonográfiája⁸, amelynek kiadását Szily támogatta, még Pesten jelent meg, pedig 1791-ben már volt Szombathelyen nyomdász. Schönvisner munkáját, amelyet Szilynek ajánlott részletesen bemutatta a szakirodalom,⁹ azonban a püspök könyvgyűjteményének történetéhez számos új adatot találunk Szily és Schönvisner levelezésében.¹⁰ A fennmaradt levélváltás az 1786–1791 közötti időszakot öleli át, tehát a székesegyházi könyvtár 1791-es megalapítása előtti könyvbeszerzésekről van szó. 1787. november 1-jén Schönvisner egy árverési katalógusból másol ki tételeket, a következőket javasolja megvételre: Calepinus tizenegynyelvű szótára, Okolicsányi Pál *Historia diplomatica* című munkája (erről megjegyzi, hogy ritka könyv), Inchofer Menyhért *Annales Ecclesiastici regni Hungariae* című műve (itt leírja, hogy a bécsi kiadású könyv a ritkasága miatt 60 forintot is elérhet, az előző árverésen a munkácsi püspök 28 forint 30 krajcárért vette meg), továbbá az egyházatyák közül Origenes, Eusebius művei, és az *Imago primi saeculi*, ami ritkasága miatt 60 forint fölé is mehet. Később Schönvisner arról értesíti a püspököt, hogy milyen áron sikerült megvenni a könyveket (1787. december 1.). Egy 1789. április 6-án címzett levélben a püspök küld listát Schönvisnernek, felsorolva, mely köteteket szerezzze be: a Káldi György által fordított Bibliát, Révay Péter koronáról írt könyvét, Esterházy Pál a Boldogságos Szűz Mária tiszteletéről írt könyvét, Monoszlói András *Apológiáját*, Pázmány Péter *Sötét hajnal csillag után* című művét, valamint Pray György és Szentiványi Márton munkáit. A levelezés néhány darabjának bemutatásával láthattuk a gyűjtőmunka módszerét. Schönvisner könyvaukciók jegyzékeit, felszámolt könyvtárak katalógusait küldte el, és Szily ezekből válogatott.¹¹

⁷ PETRIK Géza, *Magyarország bibliográfiája, 1712–1860*, VI: *Nyomda- és kiadástörténeti mutató*, Budapest, Országos Széchényi Könyvtár, 1972, 473–476; VIII: *Függelék: Hazai 18. századi színlapok, gyászjelentések és szentképek bibliográfiája*, *Nyomda- és kiadástörténeti mutató*, Budapest, Országos Széchényi Könyvtár, 1991, 504–505.

⁸ SCHÖNVISNER István, *Antiquitatum et historiae Sabariensis ab origine usque ad praesens tempus libri novem*, Pestini, Typis Matthiae Trattner, 1791.

⁹ SOSZTARITS Ottó, *Szily, Schönvisner és Savaria története = Szily János Szombathely első püspöke: Konferencia halálának 200. évfordulója alkalmából*, szerk. DOBRI Mária, Szombathely, Szombathelyi Egyházmegyei Hatóság, 1999, 83–94.

¹⁰ Szily és Schönvisner levelezése 1786. november 18. – 1791. október 8. Iratsomó. Szombathelyi Egyházmegyei Könyvtár (a továbbiakban: SZEK), Kézirattár, Íróasztalfiók, Jelzet nélkül.

¹¹ További részletek Szily és Schönvisner levelezéséről: DOBRI Mária, *A Szombathelyi Egyházmegyei Könyvtár története 1791–1991*, Vasi Szemle, 45, 1991/4, 525–526.

A püspök nemcsak könyveket gyűjtött, hanem könyvek kiadásához is hozzásegítette kora íróit, akik gyakran fordultak hozzá anyagi segítségért.

Támogatta Decsy Sámuel tudós orvost és újságíró, aki németországi és hollandiai tanulmányai után Bécsben telepedett le. Decsy 1783. március 22-én küldött levelet Szilynek, amelyben a püspök figyelmébe ajánlja *újságjainak második árkusát*:

Teljes reménységben lévén a' felől, hogy valamikép eddig ki adva magyar munkáim, úgy jelenvaló újság leveleim is tetszeni fognak Excellentiádnak: bátorkodtam múlt postán újságaimnak első, mostan pedig második árkusával alkalmatlankodni, és egyszersmind esedezni Excellentiád előtt, hogy ezen kötelességemnek további tellyesítését is meg engedni, s' tsekély foglalatosságomat kégyes tekintetere méltóztatni ne terheltesen.¹²

A bécsi kancellária 1793-ban nevezte ki Decsyt a Magyar Kurir szerkesztőjének, korábban nem volt lapszerkesztő, első magyar nyelvű munkája 1787-ben jelent meg.¹³ Milyen újságra és magyar nyelvű munkákra hivatkozhatott Decsy Szilynek írt levelében? Az egyetlen magyar nyelvű hírlap, amelyhez Decsynek köze lehetett 1783-ban, a *Magyar Hírmondó*, amelynek alapító szerkesztője Rát Mátyás 1783. januárjában Márkus Péternek adta át a szerkesztést. A folyóirat nem volt jó anyagi helyzetben, sok régi előfizető pártolt el tőle ebben az időszakban. Decsy a *Magyar Hírmondó*nak írhatott cikkeket, főként *A bécsi tudósítások* című rovatba. Valószínűleg ezekre az írásokra, és a lapkiadás nehéz körülményeire hivatkozott a levélben. Visszatérve Decsy magyar nyelvű munkáira, a tudós író így fogalmazott levelében: „...valamikép eddig ki adva magyar munkáim, úgy jelenvaló újság leveleim is tetszeni fognak Excellentiádnak.” Decsy első magyar nyelvű műve, az *Osmanográfia* 1787–1788-ban jelent meg, majd a *Pannóniai Féniks* 1790-ben és a *Magyar Szent Koronának históriája* 1792-ben. Lehetséges, hogy Decsy, aki mint mecénásához írt a magyar múlt iránt különösen érdeklődő Szily püspöknek, készülő munkáiból fogalmazványokat küldött neki, ezekre utalhat levelében. A főúri mecénatúra szerepének fontossága nem mellőzhető vetelüte ennek az időszaknak. Annak ellenére, hogy a szerzőknek már egyes könyvsikerek után volt bevételük kiadott munkáikból, és a nyomdák is mint üzleti vállalkozások működtek, egy-egy kevésbé sikeres írói vállalkozás – a vásárlók, az előfizetők hiánya miatt – még mindig a főúri mecénások támogatására szorult.

---

¹² SZEK, Kézirattár, Íróasztalfiók, jelzet nélkül.

¹³ SZINNYEI József, *Magyar írók élete és munkái*, II, Budapest, Hornyánszky, 1893, 731–732.

Szily János anyagilag támogatta a magyar irodalom klasszikus triászának két papköltőjét, Rájnis Józsefet és Révai Miklóst. Rájnis már 1777-ben köszöntötte Szilyt a *Pásztori dal Archilochus' rendi szerint* című verssel, amelyet beiktatására írt. Rájnis 1787. március 27-én Győrből címzett levelet Szilynek. Itt arról számol be, hogy elkészült Vergilius magyar nyelvre való fordításának első részével, amit majd a püspöknek szeretne ajánlani. Rossz egészségi állapotára és anyagi helyzetére hivatkozva 150 forintot kér a nyomdának fizetendő előlegként. A levél utalásaiból kiderül, hogy a püspök ismeri a kiadás előkészítésének részleteit. Ezt követően a munka menetét ismerteti, elmondja, hogy csatolja az *V. Eclogát*, amivel különösen sokat dolgozott.¹⁴ A fordítás, *Magyar Virgilius* címmel két év múlva, 1789-ben jelent meg Pozsonyban Landerernél.¹⁵ Az ajánlást 1787. október 25-re datálja Rájnis, és ígéretéhez híven Szily püspöknek címzi. Ebben leírja kapcsolatát Szilyvel, akinek beiktatása óta több művet ajánlott:

Az oltától fogva nem henyéltettem tollamat. Írtam számos verset is, egyebet is, amivel Nagyságodnak kedveskedvén kötelességemnek eleget tehetnék. De végre megváltoztattam szándékomat, s olyan ajándékról kezdtem gondolkodni, mellynek béajánlásásával Nagyságodnak kedvét bizonyosban találhatnám.

Ezek a sorok mutatják, hogy Rájnis Szily irodalmi ízlésének is eleget akart tenni azzal, hogy klasszikus műveket fordított magyarra.

A Révai Miklóssal való mecénás-támogatott kapcsolatot vizsgálva további levelek szolgálnak forrásul. Révai 1787–1790 között írt négy levele, és Szily egy

---

¹⁴ Illustrissime Domine! Post superatam duorum mensium gravem infirmitatem pristinae valetudini restitutus, Virgilium a me in linguam Patriam translatum perpolire coepi, quem Illustritati Vestrae dedicare cuperem. Pars prima ita parata est, ut hoc anno typis exprimi possit; verum sumtus necessarij desunt. Via praenumerationis per imprudentes quosdam Autores, qui promissis non steterunt, obstructa est: ipsemet vero, praesertim post multas expensas tempore infirmitatis meae, ita egeo, ut nunquam antea, proinde tanto sumtui nequaquam sufficío; nam in chartam, atque impressionem 300 floreni erogandi forent, quorum saltem dimidium, id est 150 florenos Typographo in antecessum persolvere oporteret. Rogo igitur perdemisse Illustritatem Vestram, ut ceteris in me collatis favoribus, ac beneficiis hoc quoque adjicere, et operis hujus impressionem subsidio aliquo promovere dignetur, meque certiore reddere, quid hac in re spei habere possim? - Hoc porro impresso opere in posterum nemini molestus esse cogar: e dividitis enim exemplaribus tantum redibit pecuniae, quantum pro reliquis operis hujus partibus imprimendis sufficiet. Pro idea aliqua primae partis adnecto hisce literis Eclogam V. in cujus versione haud parum difficultatis expertus sum. Commendo me Illustritatis Vestrae gratiis, ac favoribus. Jaurini 27 Martii 1787. A levél lelőhelye: SZEK, Kézirattár, Íróasztalfiók, jelzet nélkül. A szakirodalom is említette a levelet: HOÓS Ildikó, *Szily János irodalompartolása = Szily János Szombathely első püspöke, i. m.*, (8. j.), 104.

¹⁵ RÁJNIS József, *Magyar Virgilius. Első darab. Máro Virgilius Publiusnak eklogái, az az: válogatott pásztori versei*, Pozsony, Landerer, 1789.

válaszlevele maradt fenn a szombathelyi gyűjteményben.¹⁶ A források szövegét Géfin Gyula közölte.¹⁷ A Révai-levelek tárgya nagyobbbrészt Faludi Ferenc *Téli éjszakáinak* kiadása. Az 1787. januárjában Pozsonyban, Patzkó Ágostonnál megjelent kötet¹⁸ ajánlásában maga Révai hangsúlyozta Szily érdemét, mivel a püspök volt az, aki megőrizte a költő kéziratos hagyatékát:

Nem úgy, a' mint akartam vólt, hanem a' mint tsak lehet, úgy botsátom közre Faludi Ferentz' Téli éjszakáit [...]. Igen tartottam tőle, ne talám ettől is el tiltson valami nem reménylett viszontagság, ha késni találnék. A' Te Nagyságos Neved alatt adom pedig ki, ugyan Neked mint egy vissza adva, a kitől vettem ezeket is a' többi maradvány irásokkal együtt. Ha úgy fog Faludinak ezen Szép Munkája is, mint a' többi, a' Hazafiaknak kedvek' telésére, és hanyatlani kezdett édes Nyelvünk' méltóságának némű némű fen tartására lenni, a' mit is igen reménylek.¹⁹

1787. áprilisában a *Téli Éjszakák* megjelenését újságolja Révai Szilynek, és példányokat küld neki a kötetből.²⁰ További kiadói munkáját ismerteti: nemsokára küldi a *Költeményes Gyűjtemény* darabjait, báró Orczy Lőrinc verseit Krisztina herceg asszonynak ajánlva, és Faludi *Költeményes Maradványait*, újranyomva és kibővítve a *Porphyrogenitus* szomorújátékkal. Faludi verseinek formátumát megváltoztatta, olyan kicsi, mint a *Téli éjszakák*. Azt írja, hogy elég szép, csak a papirosa lehetne szebb. Viszont azt nyeri vele, hogy olcsóbban jut hozzá, és olcsóbban is adhatja el. E két kötet sikerétől teszi függővé a további nyomtatást, és reméli, hogy a magas rangú személynek címzett dedikáció vonzza majd az olvasókat. A korabeli dedikációk fontos szerepét hangsúlyozza Révai egy Orczy Lőrincnek írt levelének részlete: „[...] a' Dedicatiók tsak sokat tehetnek, kivált Nemzetünkben. Merem mondani, ha több Nagyoknak neveik alatt több Könyvek addhatnának ki, jobban kapna a' Főbb Rend is a' mí Nyelvünkön, az Al Rend is szinte mohón kapná. [...]”²¹

---

¹⁶ SZEK, Kézirattár, Íróasztalfiók, jelzet nélkül.

¹⁷ GÉFIN Gyula, *Révai Miklós levelei Szily János püspökhöz*, Irodalomtörténeti Közlemények, 71, 1967/3, 324–326.

¹⁸ FALUDI Ferenc, *Téli éjszakák, vagy is A' téli időnek unalmait enyhítő beszédek*, közre botsátotta RÉVAI Miklós, Pozsony, Patzko, 1787.

¹⁹ *Uo.*, b₁.

²⁰ SZEK, Kézirattár, Íróasztalfiók, jelzet nélkül. Közli GÉFIN Gyula, *Révai Miklós levelei...*, i. m., (17. j.), 324–325.

²¹ Révai Miklós Orczy Lőrincnek, Pozsony, 1787. május 1. Országos Széchényi Könyvtár, Kézirattár, Levelestár, 3.

Ez év, 1787. májusából egy további levél maradt fenn, amely a *Téli éjszakák* kiadásáról számol be: Révai Teleki Lászlónak ír a nyomtatásról és a formátumról.²² A meglévő mecénási kapcsolat mellett a függőségi viszony lazulása figyelhető meg. Ezt támasztja alá az a tény is, hogy Révai több főúri személynek számolt be munkájáról, bízva abban, hogy a folytatáshoz az egyik főúriban patrónusra talál.

Június 10-én válaszol Szily püspök Révainak, megköszöni a munkát, amelyet Révai a magyar nyelv szolgálatáért végez:

igen betses előttem hozzám való hajlandósága, melytől viseltetvén, boldog emlékeztető Faludy Ferentznek Téli Éjtzakáit nékem ajánlani, s' nevem alatt közre bocsátani tetzet. Meg érdemli valóban Faludi Ferentz maradvány írásainak tiszta Magyarsága, hogy az egész Magyar világ előtt esméretes legyen.²³

Révai 1789. novemberében a *Két nagyságos elmének költeményes szüleményei* című kötetet küldi Szilynek:

Úgy bízom, kedvesen fogadja Nagyságod, azért is ugyan, hogy örömmel látja Nyelvünknek az ilylyen kiadásokkal való Gyarapodását, de azért is, hogy szinte ebben a' Könyvbenn némü némü vigasztalással olylyas dolgokat olvasand Nagyságod, a' milyenekkel tsak a' Felséges Elmék foglalatoskodnak."²⁴

Az utolsó levelet, amelyet ismerünk, 1790. júniusában írta a püspöknek, amelyben Tudós Társasága érdekében akarja megnyerni jóakarátát.²⁵

Szily országszerte ismert mecénási tevékenységét példázza az is, hogy hozzá fordult Kónyi János, aki egyike volt 18. század legtevékenyebb íróinak.²⁶ Kónyi egyszerű katona ember volt, aki az egykorú előkelő írók figyelmét nem tudta magára vonni, a nép körében azonban messze ismert neve, és munkái kelendőségéről számos kiadás tanúskodik. Bíró Ferenc talált megbízásaira utaló jeleket, tehát valakik pénzt fektettek Kónyi János éjszakai próza- és versírói működésébe, annak ellenére, hogy az utókor, és néhány kortársa szerint még kora mértékével mérve is gyenge verselő volt.²⁷

²² Révai Miklós gróf Teleki Lászlónak, Pozsony, 1787. május 1. A levelet közli IVÁNYI Béla, *Irodalomtörténeti levelek a gróf Teleki-család gyömrői levéltárából*, Irodalomtörténeti Közlemények, 28, 1918/1, 96–97.

²³ SZEK, Kézirattár, Íróasztalfiók, jelzet nélkül. Közli GÉFIN Gyula, *Révai Miklós levelei...*, i. m., (17. j.), 325.

²⁴ *Uo.*, 326.

²⁵ *Uo.*

²⁶ SZINNYEI József, *Magyar írók élete és munkái*, VI, Budapest, Hornyánszky, 1899, 941–945.

²⁷ BÍRÓ Ferenc, *A felvilágosodás korának magyar irodalma*, Budapest, Balassi, 2013, 51.

1779. november 1-jén címzett levelében egy magyar munkáját küldi el Szily püspöknek, pénzt kérve tőle annak nyomdai költségére, amit még nem fizetett ki:²⁸

Hazánknak fényes karjaiban ülők közt Excellentziádat is e Magyar munkátskámmal annál is inkább megtisztelni bátorkodom, mivel véle született nagy kegyességéről nyilvánosságos vagyok; mire nézve Excellentiádnak kegyelmességében bizakodván, alázatos kegyességgel folyamodom kegyességéhez, hogy ha ezen munkátskám kinyomtatásának (mellyért még adós vagyok) kifizetésére valamely segedelemmel lenni méltóztatnék, tehát azt Zanathy Perceptor Úr által azt kezemhez nyerhetem. Ebbéli leendő kegyelmességét nagy hálaadással fogom emlegetni.

A levélírás évében, 1779-ben jelent meg Kónyi *Zrínyi Miklósnak Sziget várban tett vitéz dolgai* című úgynevezett magyar hadi románja. Ezt küldhette el Szilynek, kérve tőle a nyomtatás költségeinek megfizetését. Kónyi Jánosnak más pártfogói is voltak, 1778-ban Széchényi Ferenchez fordult segítségért, hogy egyik kiadandó munkájának segélyezésére bírja a grófot. Itt még nem kapott pénzt Széchényitől, majd 1782-ben térnek vissza a kérdésre, amikor a gróf végül a *Ganganellinek levelei...* című fordításának kiadását támogatja.²⁹

A 18. század végén a példakép keresése, kijelölése és követésének módja nagyon jelentős kérdéssé válik. Egyrészt az irodalom társadalmi státuszát illetően: a nagy társadalmi ranggal bíró példakép választása az őt követő személy részére is biztosíthatott társadalmi rangot, nem beszélve a várható mecénási támogatásról. Szily püspök és pártfogoltjai kapcsolatának tárgyalásakor előtérbe kerül a különböző társadalmi rangok közötti kommunikáció és együttműködés lehetőségének kérdése, valamint, hogy ezt a lehetőséget miként bővítette a közös cél, a közös irodalmi ízlés és érdeklődés. Szily püspökségének első éveitől kezdve könyveket és kéziratokat gyűjtött, művészeket foglalkoztatott az egyházmegyében, így könnyen híre mehetett, hogy a püspök jártas az irodalomban, fontosnak tartja a magyar nyelvű irodalmi művek támogatását. A költőkkel, akiknek segítette útját, összekötötte a műveltség (például Faludi és Szily is élt Rómában), az azonos irodalmi ízlés, és ezekből kifolyólag az a közös kultúrateremtő cél, hogy egyre több magyar nyelvű könyv jelenjen meg, és ezekhez az olvasók könnyebben jussanak hozzá.

---

²⁸ SZEK, Kézirattár, Íróasztalfiók, jelzet nélkül. A levél említése a szakirodalomban: HOÓS Ildikó, *Szily János irodalompartolása...*, (8. j.), 105.

²⁹ GRÜNN Albert, *Gróf Széchényi Ferenc és Kónyi János*, Magyar Könyvszemle, 10, 1902/3–4, 319–346.